

Біобібліографічний покажчик присвячено життю та творчій діяльності Надії Станіславівни Ференц, кандидата філологічних наук, доцента кафедри української літератури Ужгородського національного університету, критика і літературознавця. У працях Надії Ференц аналізується багатогранний доробок письменників краю – від фундаторів української літератури на Закарпатті до творчості сучасних майстрів художнього слова.

Видання розраховане на широке коло читачів – науковців, літературознавців, краєзнавців, викладачів, студентів, учителів, усіх, кого цікавить літературний процес в Україні та на Закарпатті.

Укладачі:

О. М. Чижмар, *провідний фахівець,
ст. викладач кафедри української літератури
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”*;

О. В. Бряник, *провідний бібліограф Наукової бібліотеки
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”*;

О. В. Хаван, *бібліограф Наукової бібліотеки
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”*

Бібліографічний редактор:

Л. О. Мельник, *завідувач інформаційно-бібліографічного
відділу Наукової бібліотеки
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”*

Відповідальна за випуск:

М. М. Медведь, *кандидат філологічних наук, директор
Наукової бібліотеки
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”*

*Рекомендовано до друку
Бібліотечною радою Наукової бібліотеки
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”
(протокол № 1 від 14.09.2021 року)*

© Укладачі, 2021
© Чижмар О. М., передмова, 2021
© Видавництво Олександри Гаркуші, 2021

Літературознавець, літературний критик, кандидат філологічних наук, доцент Надія Станіславівна Ференц є успішним науковцем, активним дослідником літературного процесу на Закарпатті, членом Національної спілки письменників України. Народилася 20 квітня 1946 року на мальовничій Івано-Франківщині. У 1964 році Надія Ференц закінчила Рогатинську середню школу № 1, після чого приїхала на Закарпаття.

Вступила до Ужгородського державного університету на філологічний факультет, який закінчила в 1969 р., одержавши спеціальність “Філолог. Викладач української мови та літератури”. 1979-го – закінчила річну аспірантуру при кафедрі теорії і зарубіжної літератури. У 1981 році захистила кандидатську дисертацію на тему “Соціальний, етичний і естетичний аспекти теми праці в українській радянській поезії”.

З 1972 до 1987 року Н. С. Ференц працювала на кафедрі теорії і зарубіжної літератури, а після її розформування – з 1988 р. і донині – на кафедрі української літератури. Викладає курси “Вступ до літературознавства”, “Теорія літератури та основи естетики”, “Сучасні методологічні засади літературознавства” та спецдисципліни “Теорія драми. Поетика. Генезис. Типологія”, “Сучасна українська поезія Закарпаття”, “Літературне джерелознавство та евристика”.

Надія Ференц – досвідчений педагог, її лекції високо оцінюють колеги. У 2015 р. в обговоренні відкритої лекції з курсу “Вступ до літературознавства” на тему “Віршування” професор В. В. Барчан, доценти Е. Ю. Балла та О. С. Ігнатюк, ст. викладач В. І. Шетеля відзначили, що лекторка активно і творчо спілкується зі студентською аудиторією, вміло ілюструє теоретичні питання конкретними прикладами, вільно володіє матеріалом тощо, і все це завдяки тому, що вона має величезний досвід науково-педагогічної роботи.

Серед вагомих книг доцента Н. С. Ференц відзначимо підручник “Основи літературознавства” (Київ: Знання, 2011. 431 с.) та навчаль-

ний посібник “Теорія літератури і основи естетики” (Київ: Знання, 2014. 511 с.), які кафедра української літератури рекомендувала до участі в конкурсі підручників та посібників ДВНЗ “Ужгородський національний університет”. Вони були затверджені Міністерством освіти і науки України та відзначені нагородами Ужгородського національного університету.

Ще студенткою Надія Ференц почала публікувати відгуки, рецензії, літературно-критичні огляди про творчість письменників Закарпаття на сторінках університетської газети “Радянський студент”, обласних газет “Закарпатська правда”, “Молодь Закарпаття”. Згодом її рецензії з’являться у “Літературній Україні”, газетах “Новини Закарпаття”, “Срібна земля-фест”, “Трибуна”, “Карпатська Україна”, журналах “Слово і Час”, “Дніпро”, “Жовтень”, “Дзвін”, альманахах творів молодих авторів “Сонячний годинник”, “Калиновий спів”, “Дзвінке джерело”.

Відомий український літературознавець, історик літератури, літературний критик, поет Микола Ільницький у статті “Рецензія в газеті” серед кращих відзначив рецензію Надії Ференц на збірку поезій В. Панченка “Квіти під хмарами” (1972) (“Жовтень”. 1972. № 6. С. 142).

У творчому доробку Надії Ференц – рецензії на книги Василя Вовчка, Василя Густі, Василя Вароді, Василя Ігната, Володимира Матіїва, Христини Керити, Людмили Кудрявської, Юрія Шипа, Петра Мартина, Мар’яни Нейметі; передмови до книг Софії Малильо, Василя Скрипки, Тетяни Чуйко, Юрія Керекеша, Мар’яни Пак-Салай, Людмили Кудрявської; післямови до вибраних творів Василя Вароді, Василя Вовчка, Людмили Кудрявської, Христини Керити; статті про творчість Івана Чендея, Юрія Керекеша, Андрія Патруса-Карпатського, Марка Бараболі, Костя Вагилевича, Івана Ірлявського, Володимира Ладичця, Степана Жупанина, Василя Густі, Володимира Матіїва, Василя Мулеси.

Значним внеском у вивчення літератури Закарпаття є збірники літературно-критичних статей “Поезія і поети Закарпаття” (2003) та “Поетичні горизонти Закарпаття” (2006). У книзі “Поезія і поети Закарпаття” є розділ “Перша книжка”, яку складають рецензії на перші збірки молодих поетів, зокрема: “Дискос горизонту” Марії Маерчик, “Уроки трави” Михайла Ряшка, “Народження проліска” Мар’яни Нейметі, “Клёны память хранят” Асі Рудницької, “Ритми” Василя Бахна, “Гірське джерельце” Марини Михтонюк.

Надія Станіславівна завжди приділяла велику увагу роботі з літераторами-початківцями, зокрема зі своїми студентами, які виявляли творчі здібності. Упродовж кількох років вона вела рубрику “Пегасове перо” в університетській газеті “Погляд”, де представляла творчість поетів-початківців (студентів філологічного факультету українського відділення), часто запрошувала письменників Закарпаття до своїх студентів на творчі зустрічі. Неодноразово була головою та членом журі II обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії (секції “Літературна творчість”, “Українська література”).

Один із розділів літературно-критичних статей “Поетичні горизонти Закарпаття” склали нариси про творчість Василя Гренджі-Донського, Зореслава, Юлія Боршоша-Кум’ятського, Івана Ірлявського, Івана Колоса, Андрія Патруса-Карпатського, Марка Бараболі, Костя Вагилевича. У розділ “Поетичні силуети” цієї ж книги увійшло 19 статей, у кожній – основні віхи життя і творчості митців Закарпаття, аналіз етапних збірок, починаючи з “Гірської квітки” Марійки Підгірянки і закінчуючи творами поета-політ’язня Василя Скрипки. Тут вміщено й творчі портрети Миколи Рішка, Петра Скунца, Володимира Ладичця, Василя Вовчка, Василя Вароді, Степана Жупанина, Василя Ігната, Володимира Матіїва, Юрія Керекеша, Василя Густі, Христини Керити, Людмили Кудрявської, Казіміра Гурницького, Тетяни Ліхтей, Василя Кухти, Софії Малильо, Марії Головач.

Поезію Закарпаття у статтях Надія Ференц розглядає переважно під кутом зору національної ідеї, яку відстоювали і за яку страждали такі поети, як Василь Гренджа-Донський, Зореслав, Андрій Патрус-Карпатський, Микола Рішко, Софія Малильо, Василь Скрипка, Петро Скунець, котрі не могли змиритися з тими соціально-політичними обставинами, в яких література вважається “коліщатком і гвинтиком загальнопролетарської справи”.

У 2014 році Надія Ференц опублікувала літературно-критичний нарис “Художній світ Христини Керити”. Це взагалі перше концептуальне дослідження поезики лірики. Воно відзначається глибоким проникненням у таїни художнього світу обдарованої авторки, сумлінним й ґрунтовним аналізом її творів. Книга стала помітним внеском як у крайову літературну критику, так і критику загальнонаціональну.

2017 року побачила світ монографія “Судьбу переплавляє в строчки. Мир слова Людмили Кудрявской”. У цьому фундаментальному дослідженні цікаво розкрито природу творчого мислення поетеси.

Надія Ференц зарекомендувала себе як упорядник трьох книг, присвячених Юрію Балезі: “Особистість у вимірі часу (Ужгород: Гражда, 2017. 744 с.)”, “Епістолярій Юрія Балєги” (Ужгород: Гражда, 2018. 272 с.); “Література Закарпаття у рецепції Юрія Балєги”: [статті, рецензії, літературно-критичні огляди, передмови і післямови] (Ужгород: Гражда, 2021. 704 с.).

Упродовж кількох десятиліть, з перших років роботи в університеті, Надія Ференц не тільки послідовно досліджує літературу Закарпаття, а й активно презентує свої доповіді на наукових (вузівських, всеукраїнських, міжнародних) конференціях.

Надія Станіславівна Ференц – лауреат Всеукраїнської премії імені Зореслава за збірники літературно-критичних праць “Поезія і поети Закарпаття. Літературно-критичні статті”. (Ужгород: Мистецька лінія, 2003. 272 с.) і “Поетичні горизонти Закарпаття. Літературно-критичні статті” (Ужгород: Мистецька лінія, 2006. 416 с.). За літературно-критичний нарис “Художній світ Христини Керити” (Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2014. 97 с.) відзначена обласною премією імені Федора Потушняка в номінації “Літературна критика і літературознавство”. Аналізуючи велику кількість ґрунтовних наукових праць Н. С. Ференц, можемо стверджувати, що Надія Станіславівна – талановита дослідниця сучасного літературного процесу. Вона посідає особливе місце в літературі Закарпаття та України.

Надію Станіславівну поважають за добросовісну працю, пунктуальність, обов’язковість, вміння доводити свою справу до кінця, а також за творчий підхід до всього – як до лекційної роботи, взаємодії зі студентами, так і до власних наукових досліджень. Знає її не лише університет, а і широка громадськість – завдяки її хисту оратора і талановитого популяризатора української книги.

В інтерв’ю Юлії Зейкан про літературну критику Н. С. Ференц сказала: “Літературний критик не є ворогом письменника, не повинен бути його слугою. Він, якщо хочете, – партнер поета: слуга мистецтва. Справжній критик – це людина, яка турбується про талант, сприяє його

розвитку, бо бачить перспективні тенденції у творчості. Будучи доброзичливим, критик повинен бути принциповим”. Цим щирим словам відповідає й сама Надія Станіславівна Ференц.

Ольга Чижмар,
провідний фахівець,
ст. викладач кафедри української літератури